



ZİYÂ PAŞA'NIN BÜTÜN ŞİİRLERİ

Dîvân • Mukaddime-i Harâbât
Zafer-nâme ve Tahmîsi

HAZIRLAYAN: **UFUK SAZ**



Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.



“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 398

Edebiyat: 208

ISBN 978-625-6063-55-6

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2024

Hazırlayan: Ufuk Saz

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Ziyâ Paşa'nın Bütün Şiirleri,

Divân • Mukaddime-i Harâbât • Zafer-nâme ve Tahmîsi

Hazırlayan: Ufuk Saz

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

383 s. ; 13,5 x 21,0 cm __ (DBY Yayınları ; No. 398)

ISBN 978-625-6063-55-6

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Şiir



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Birkaç Söz	9
Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri	13
Umumî Hatlarıyla Ziyâ Paşa'nın Hayatı.....	13
Siyasî Şahsiyeti.....	29
Edebî Şahsiyeti ve Eserleri.....	32
Ziyâ Paşa'nın Dîvânı.....	67
Son Söz Mahiyetinde: Ziyâ Paşa'nın Şiirlerini	
Niçin Neşre Karar Verdim?	71
Kaynaklar	75
METİNLER	
Metin Kurulurken İzlenen Usul	79
DÎVÂN	83
Kasîdeler.....	85
Târihler.....	122
Mesnevîler.....	154
Musammatlar.....	166
Gazeller.....	235
Kıt'alar ve Nazımlar.....	273
Matla'lar ve Müfredler.....	288
MUKADDİME-İ HARÂBÂT	291
ZAFER-NÂME ve TAHMÎSİ	361
Ekler	381

Birkaç Söz

Tanzimat devri, mazisi bin yıldan daha eski zamanlara kadar uzanan Türk edebiyatı içerisinde, hiç şüphe yok ki mühim ve calib-i dikkat bir merhale teşkil eder. Bu devirde, devlet ve cemiyet hayatındaki değişikliklere muvazi olarak edebiyatımız da yüzünü, yavaş yavaş Şark'tan Garb'a doğru çevirmeye başlamıştır. Edebî hayatımızda meydana gelen bu değişiklik ise şüphesiz o devirde eser vermiş olan ediplerin himmet ve gayretleri ile vücuda gelmiştir. İşte o devirde yaşamış, devrinin havasını teneffüs etmiş, devlet hizmetinde bulunmuş ve edebiyatımızın yeni bir şekil almasında hizmet edenlerden birisi de bilhassa terki-i bendi ile edebiyat severlerin gönlünde yer edinmiş olan Ziyâ Paşa'dır.

Ziyâ Paşa, gerek mutasarrıflıkları sırasında yaptığı hizmetler ile gerekse Türk edebiyatına kazandırdığı eserler ile orjinal ve her bakımdan tetkike şayan bir kimse olsa da ne yazık ki külliyatı, bugüne kadar yeni harfler ile ve tenkitli bir şekilde basılmamıştır. Elbette paşanın kaleme aldığı eserler, geçen yıllar içerisinde muhtelif şahıslar tarafından çeşitli yayınevleri tarafından neşredilmiş olsa da bu eserlerin birçoğu, gerekli ihtimam ve dikkat ile hazırlanılmadıkları için beklenen faydayı temin etmekten çok uzaktırlar.

Zira bu eserlerin birçoğunda, eseri hazırlayan kimsenin dikkatsizliğinden midir bilinmez, birçok okuma yanlışları yapılmış ve

zaman zaman metin tanınmaz bir hale getirilmiştir. Harf inkılabından sonra Ziyâ Paşa'nın bütün şiirleri yeni harfler ile ilk defa 1987 senesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından basılmıştır.¹ Ancak Ziyâ Paşa'nın bütün şiirlerini ihtiva ettiğini iddia eden bu kitap, yanlış okumalar ve zaman zaman metnin tahrif edilmesi gibi hatalarla malul olduğu için zevk-i selim sahibi ve eski şiire aşına bir kimsenin bu kitaptan istifade ve telezzüz etmesi mümkün değildir.

Bir şairin layık olduğu şekilde tetkik edilmesi ise hiç şüphe yok ki o şahsın eserinin sağlam ve itimat edilebilir bir neşrinin bulunmasına bağlıdır. Bu mütearifeye binaendir ki bugün Ziyâ Paşa'nın eserleri bir külliyyat dahilinde toplu ve tenkitli bir şekilde neşredilmedikçe, paşanın şahsiyetinin hatadan masun bir şekilde tetkik edilmesi çok zordur. İşte bu düşünceler ve paşanın bütün şiirlerini muhtevi olduğunu iddia eden mezkur kitaptaki fahiş hatalar, beni, paşanın şiirlerini mümkün oldukça hatasız bir şekilde yeni harfler ile neşre hazırlamaya mecbur etti.

**

Bu kitapta ilk olarak paşanın *Dîvân*'ı, Süleyman Nazif Bey tarafından 1924 senesinde neşredilen nüsha esas alınmak suretiyle yeni harflere aktarılmıştır. Ancak *Dîvân* metnine farklı kaynaklarda yer alan ve Ziyâ Paşa tarafından söylenmiş bazı küçük şiir parçaları da ilave edilmiş, dipnot koyulmak suretiyle bu şiirlerin hangi kaynaktan yer aldığına atıfa bulunulmuş ve bu şekilde paşanın bütün şiirleri bir kitap dahilinde toplanmaya çalışılmıştır.

Metnin ikinci kısmını ise *Mukaddime-i Harâbât* teşkil etmektedir. Ziyâ Paşa, aşağıda tafsilatlı bir şekilde malumat verildiği üzere ilk cildi 1874 senesinde intişar eden *Harâbât* isimli antolojisinin giriş kısmına, mesnevi şeklinde uzun bir manzum mukaddime yazmıştır. Bu mukaddime, paşanın şahsî hayatından bilgileri muhtevi olduğu ve onun Türk, İran ve Arap edebiyatları hakkındaki fikirlerini

¹ Önder Göçgün, Ziya Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebi Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.

aksettirdiği için edebiyat tarihimiz bakımından ehemmiyetli bir vesikadır. Bu sebeple bu manzume de, Ebuzziyâ Tevfik Bey tarafından 1311 senesinde Matbaa-i Ebuzziyâ'da basılan nüsha esas alınmak suretiyle yeni harflere aktarılmıştır.

Metnin son kısmını ise *Zafer-nâme* ve *Tahmîsi* teşkil etmektedir. Ziyâ Paşa'nın ebedî ve ezeli hasmı merhum Mehmed Emin Âli Paşa'yı hicvetmek için kaleme aldığı bu eser, manzum hiciv söylemedeki istidad ve maharetini aksettirdiği için fevkalade ehemmiyetlidir. Bu eserde her ne kadar mensur bir şerh de mevcut olsa da gayem, Ziyâ Paşa'nın bütün şiirlerini toplamak olduğu için burada,

tarihsiz taş basma ile 2. Meşrutiyet'ten sonra İstanbul'da Matbaa-i Jirayir Keteon'da basılan nüshayı esas alarak sadece kaside ve tahmîsi yeni harflere aktarmakla iktifa ettim.

İşte bu şekilde Ziyâ Paşa'nın bütün şiirleri bir kitap dahilinde yeni harflere aktarılmış olmaktadır. Şiirlerin yeni harflere aktarılması sırasın azamî dikkat ve ihtimam gösterilmiş olmakla birlikte metinde gözden kaçan hataların olması muhtemeldir. Ancak bununla birlikte bu hataların, önceki neşirlere nazaran ehemmiyetsiz hatalar mahiyetinde olduğunu ve şiirlerin büyük kısmının hatasız bir şekilde yeni harflere aktarıldığını ifade etmek isterim.

Gayem, her ne kadar Ziyâ Paşa'nın bütün şiirlerini bir kitap dahilinde toplamak olsa da paşanın hayatından ve şahsiyetinden bahsedilmemesi, hiç şüphe yok ki bu kitabı nakıs bırakacaktı. Bu sebeple tarafımca Ziyâ Paşa'nın hayatından, siyasî ve edebî şahsiyetinden ve eserinden bahseden bir makale kaleme alınmış ve metnin başına ilave edilmiştir. Hulasa, birçok eksik ve hatalar olmakla beraber Ziyâ Paşa'nın hayatını, şahsiyetini ve eserini bir araya toplayan ve bir ekşiği ikmal etmeyi kendisine hedef ittihaz eden bu naçiz çalışma vücuda gelmiştir.

**

Mukaddime mahiyetindeki bu kısma nihayet vermeden evvel, bu eserin vücuda gelmesinde beni teşvik eden ve maddî-manevî hiçbir

desteğini esirgemeyen kıymetli dostum, birader-i can-beraberim Ömer Faruk FİDAN'a en kalbî hislerimle teşekkür etmek istiyorum. Eğer, onun devamlı ve cesaret veren ısrar ve teşvikleri olmasa idi bu naçiz eseri meydana getirmeye cüret edebilir miydim bilmem.

Ayrıca bu eseri hazırlarken ofisimizi bir kütüphane gibi kullanmama ve eski harfli kitaplar ile doldurmama müsamaha ile bakan ve maddî-manevî desteğini esirgemeyen ortağım, dostum ve ağabeyim Muhammet Hasan YAMAN'a da teşekkür ediyorum.

Son olarak eserimi dikkate tetkik eden ve kisve-i tab'a bürünmesine vesile olan Dün Bugün Yarın Yayınları'na da teşekkürlerimi sunuyorum.

**

Evet, takriben iki yıllık bir çalışmadan sonra nihayet bu naçiz eser erbabının dikkatine arz ediliyor. Bu eseri hazırlayarak Türk irfanına bir nebzecek de olsa hizmet etmeye ve

*"Men ez-yâd-i azîzân yek nefes gâfil niyem ammâ
Ne-mî-dânem ki ba'd-ez-în kesi yâdem koned yâ ne"*²

diyen şair gibi hayırla yad edilmeye muvaffak olursam kendimi mesut ve bahtiyar addedeceğim. Gayret bizden, takdir ise Cenâb-ı Hak'tandır...

Ufuk Saz
Amasya, 2024

² Ben dostları anmaktan bir an bile gafil değilim. Ancak bundan sonra beni yad eden birisi olur mu bilmem... (*Kulliyât-ı Rehî-i Muayyerî, Neşr-i Gûyâ, Tehrân 1398, s. 247.*)

Kaynaklar

KİTAPLAR

- ÂKA-YI DOKTOR RIZÂZÂDE ŞAFAK; Târih-i Edebiyât-ı Îrân, Çaphâne-i Pervîn 1341
AKKUŞ, Metin; Nef'î Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara 1993
APAYDIN, Mustafa; Türk Hiciv Edebiyatında Ziya Paşa, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar, Ankara 2001
AYVERDİ, İlhan; Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul Nisan 2020
BANARLI, Nihad Sâmî; Resimli Türk Edebiyatı Târîhi, İki Cilt, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2019
BEYZADEOĞLU, Süreyya Ali; Lutfiyye, Bedir Yayınevi, İstanbul 1994
BİLGEGİL, M. Kaya; Harâbât Karşısında Nâmık Kemâl, Salkımsöğüt Yayınları
BİLGEGİL, M. Kaya; Ziyâ Paşa Üzerinde Bir Araştırma, Sevinç Matbaası, Ankara 1979
BİLKAN, Ali Fuad; Nâbî Divânı, Akçağ Yayınları, Ankara 2020
DEŞTÎ, Ali; Nakşî Ez-Hâfız, İntişârât-ı Zuvvâr, Tehrân 1389
DOĞAN, Muhammet Nur; Fâtih Divânı ve Şerhi, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Baş-kanlığı, İstanbul 2023
EBUZZİYÂ TEVFİK; Nümüne-i Edebiyât-ı Osmâniye, Matbaa-i Ebuzyiyâ, Kostantiniyye, 1329
EŞ'âr-ı Ziyâ, Mihran Matbaası, İstanbul 1298
GÖÇGÜN, Önder; Ziya Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebi Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987

- GÖZLER, H. Fehmi; Ziya Paşa'nın Terci-i Bend'i ve Terki-i Bend'i Üzerine Düşünceler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987
- HALİL NİHAD; Nedîm Dîvânı, İkdâm Matbaası, İstanbul 1338 - 1340
- İPEKTEN, Haluk; Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergâh Yayınları, İstanbul Ekim 2016
- İSMAİL HABİB; Türk Teceddüd Edebiyatı Tarihi, Matbaa-i Amire, İstanbul 1340
- İNAL, İbnül Emin Mahmud Kemal; Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, İstanbul Maarif Matbaası 1940, birinci cilt
- KARAALIOĞLU, Seyit Kemal; Ziya Paşa Hayatı ve Şiirleri, İnkılap ve Aka Kitapevi, İstanbul 1984
- KILINÇ, Abdülhakim; Fuzûlî Dîvânı, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2021
- KÖPRÜLÜ, Mehmet Fuad; Edebiyat Araştırmaları I, Alfa Yayınları, İstanbul 2018
- Kur'an Yolu Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2019
- MÜTERCİM ÂSİM EFENDİ; Burhân-ı Katı, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 2009
- ÖZGÜL, M. Kayahan; Dîvan Yolu'ndan Pera'ya Selâmetle, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018
- ÖZGÜL, M. Kayahan; Şiir Hazanında Gazel Dökenler-II Hersekli Ârif Hikmet Bey, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015
- ÖZGÜL, M. Kayahan; Şiir Hazanında Gazel Dökenler-III Leskofçalı Galib Bey, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015
- ÖZGÜL, M. Kayahan; Şiir Hazanında Gazel Dökenler-V Muallim Naci Efendi, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2016
- PALA, İskender; Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul Mart 2018
- RECAİZÂDE MAHMU EKREM; Ta'lim-i Edebiyat, Zerafet Matbaası, İstanbul, 1330
- REFİK AHMED; İstanbul Nasıl Eğleniyordu?, Suhulet Kütüphanesi, İstanbul 1927
- SAMSAKÇI, Mehmet; Süleyman Nazif Namık Kemal, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2017
- SÜLEYMAN NAZİF; Külliyyât-ı Ziyâ Paşa, Kanâat Kütüphanesi, İstanbul 1342
- Sürgünde Muhalefet: Namık Kemal'in Hürriyet Gazetesi, İki Cilt, Vakıf Bank Kültür Yayınları, İstanbul 2018
- SOĞUKÖMEROĞLULLARI, Mehmet; Dr. Rıza Nur, Namık Kemal-Hayatı, Divanı, Eserleri, Doğu Kütüphanesi, 2017

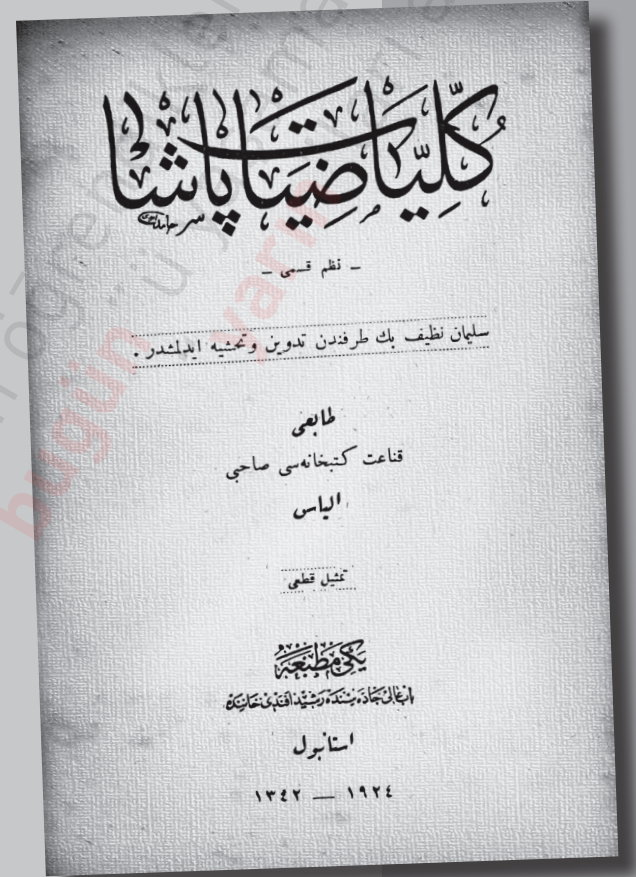
- TANPINAR, Ahmet Hamdi; 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1997
- ZİYÂ PAŞA, Mukaddime-i Harâbât, Matbaa-i Ebuzyyâ, Kostantiniyye 1311
- ZİYÂ PAŞA, Zafer-nâme Şerhi, Matbaa-i Jirayir Keteon

MAKALELER VE E-KİTAPLAR

- AKPINAR İsa; Ziyâ Paşa'nın Şiirlerinde İnsan Hürriyeti, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008, Yüksek Lisan Tezi
- ÇİFTÇİ, ÖMER; Fatîm Tezkiresi (Hâtîmetü'l-Eş'âr), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü 2017, e-kitap
- İPEKTEN, Haluk; Nâ'îli-i Kadîm Dîvânı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü 2019, e-kitap
- NAZİM PAŞA, Bir Devrin Tarihi, Cumhuriyet Gazetesi, 21 Ocak 1932 ile 2 Mart 1932 tarihleri arasındaki tefrika
- OKÇU, Naci; Şeyh Gâlib Dîvânı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, e-kitap
- RİZÂYÎ, İhtirâm; Muarriifi-i Muhammed Kulî Selîm-i Tehrânî ve Hasâyis-i Sebk-i Dîvân-ı Vey, Behâr-ı Edeb, Sâl-i Heftom, Şomâre-i Çeharom, Zemistân 1398
- TATCI, Mustafa – KURNAZ, Cemal; İslam Ansiklopedisi Mehmed Esad Dede maddesi
- UÇMAN, Abdullah; İslam Ansiklopedisi Ziyâ Paşa maddesi
- Ziyâ Paşa'nın Evân-ı Tufâliyyeti Hakkında Bir Makâlesi, Mecmua-i Ebuzyyâ, cilt 2, numara 14, 15 ve 16. Sayılar

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

DÎVÂN



Kasîdeler

1

Mefâ'ilün / Fei'lâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün (Fa'lün)

Olan muhâtab-ı mazmûn-ı *yâ ulil ebsâr*¹
Olur tefekkür-i illâ-yı Hak'da leyl ü nehâr

Cihân bir âyîne-i bî-bekâ-yı hikmetdir
Ki derd-i hîre alır çeşm-i hayret-i nezzâr

Ya bir mecelle-i Erteng'dir ki kim baksa
Bulur tasavvuruna kâbil onda bir dil-dâr

Nazar olunsa velî dîde-i hakîkatle
'Alâka-i dil ü cân olmağa sezâ nesi var

Dür ü güher diye dünyâya verdiği feleğin
Ya hışt-ı makberedir 'âkıbet ya seng-i mezâr

Ya bir şehin gözü ya bir nigâr sînesidir
Yanan çerâğ ile âyîne-pâre-i dîvâr

¹ “*Yâ ulil ebsâr*” ifâdesi “*ey basiret sâhipleri*” demek olup Kur'an-ı Kerim'in Haşr Sûresi'nin ikinci âyet-i kerimesinde insanlara bu şekilde hitap edilmektedir.

Bakıp bakıp da tahassürle kaldı çeşm-i selef
Kıyâs etme felekde nücûm-ı pür-envâr

Bu nefs-i nâtika ile şühûd-ı rü'yâdır
Sübût-ı neş'e-i uhrâya hüccet-i ikrâr

Dilinde mâye-i 'irfân olan hakikat-bîn
Olur her-âyine himmetle vâkıf-ı esrâr

Velî 'alâka-i ağıyâr var iken dilde
Olur mu şâhid-i maksûd hiç zîb-i kenâr

Ki irtibât-ı vedâd-ı 'ıyâl ile Mûsâ
Harîm-i Tûr-ı tecellâyı sandı âteş-zâr

Olup ta'alluk-ı sûzen Mesih'e mâni'-i feyz
Sipîhr-i çârûm ona oldu cilve-i gâh-ı karâr

Bakılsa çeşm-i basiretle nakş-ı hestîye
Verir biri birine irtibât-ı istikrâr

Nedir bu sath-ı zemîn ü nedir bu bahr-i muhîr
Nedir bu çarh-i berîn ü nedir bu istimrâr

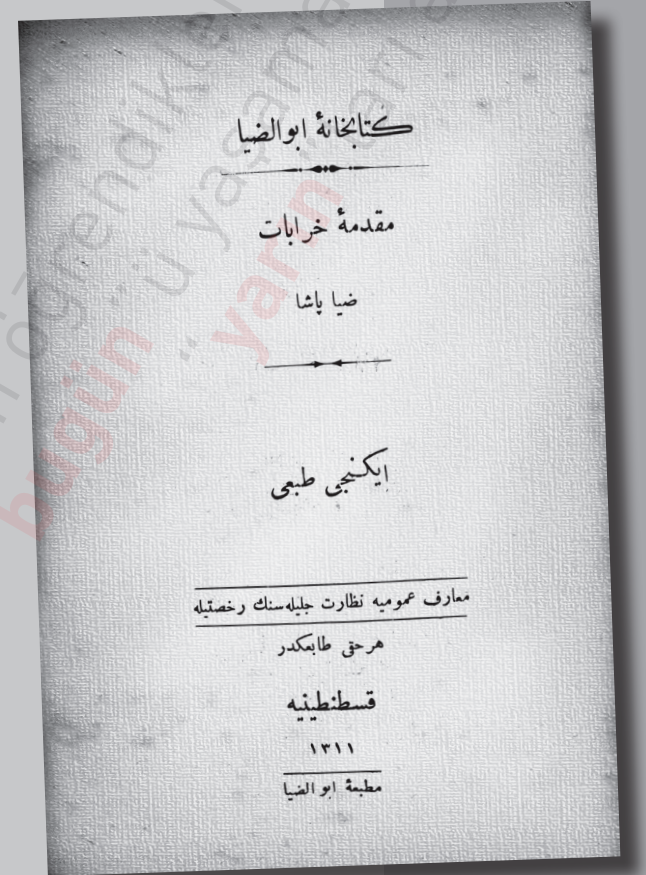
Nedir bu feyz-i 'anâsır nedir bu mâhiyyât
Nedir bu cism-i mürekkeb nedir bu şekl-i nizâr

Nedir mübâhase-i da'vî-i hudûs u kıdem
Nedir bu redd ü kabûl ü cevâb u istifsâr

Nedir bu nefy ü bu isbât u bu vücûd u 'adem
Nedir bu sîga-i inkâr cümle-i ikrâr

Nedir bu şemm ü nazar lems ü sem' ü zevk-i dimâğ
Hayâl ü fehm ü kelâm u teneffüs-i tekrâr

MUKADDİME-İ HARÂBÂT



“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Fe'ûlün

Tevhîd-i Bârî ve Münâcât

Ey varlığı varı var eden var
Yok yok sana yok demek ne düşvâr

Der her şey'in lisâm her gâh
Allâh Allâh Allâh Allâh

Ey ber-ter-i 'akl u vehm ü idrâk
Ma'rûf-ı hitâb-ı mâarefnâk¹

Zâtın senin ol kadar büyükdür
Yanımda büyüklük en küçükdür

Bu kubbede gerçi çok sadâ var
Yok dârda senden özge deyyâr

¹ Hazret-i peygamberin “*Ey bütün mahlukat tarafından bilinen Rabb'im, seni bilinmesi gereken ölçüde bilip tanımadık*” mealindeki bir hadis-i şerifine telmihtir.

Ey kudreti eyleyen hüveydâ
Her zerrede bin cihân-ı ma'nâ

Dest-i kaderinde bî-tekellûf
Cüz'î küllî bütün tasarruf

Mahsûb-ı 'inâyetindir a'dâd
Peymûde-i kudretindir eb'âd

Ey kevnî binâ eden mühendis
Sensin bu menâzıra mü'essis

Öz hüsnünü kılmağa temâşâ
Bir âyine düzdün ismi eşyâ

Encüm ile 'âlemi donatdın
Her necmde bin cihân yaratdın

Saçdın bir avuç güher semâya
Oldu bu kürât-ı bî-nihâye

'Aşkınla o remyeden berîdir
Her bir kere zâr u serseridir

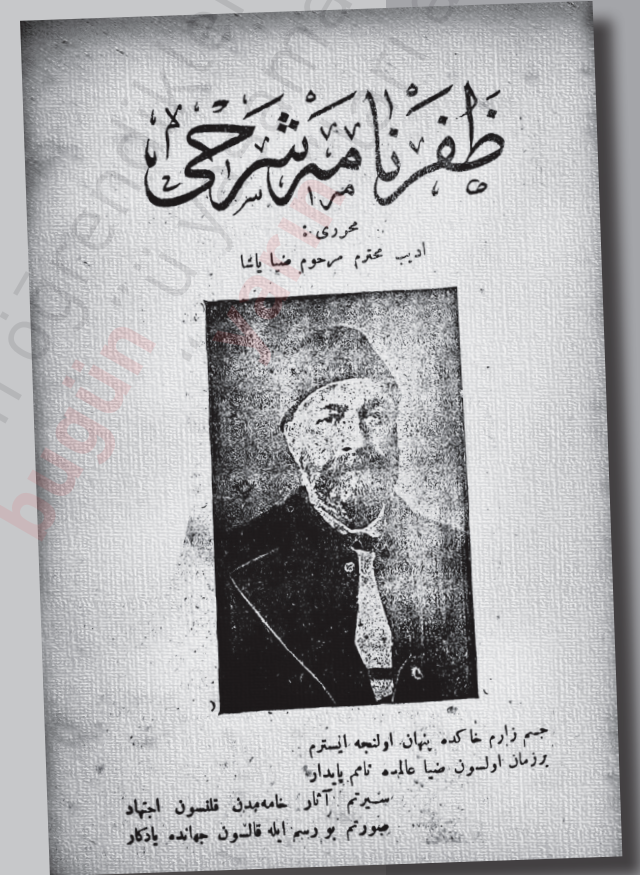
Nûrun ile iltimâ' ederler
Dervîşlerin semâ' ederler

Sensin eden ey hakîm-i dânâ
Bu 'âlemi 'âlem-i mu'ammâ

Zerrât-ı 'anâsır u mevâlîd
Emrinle bulur nizâm-ı te'yîd

Ey 'âlemi var eden Hudâvend
Ey âdemi zâr eden Hudâvend

ZAFER-NÂME ve TAHMÎSİ



“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

1

Fe‘ilâtün (Fâ‘ilâtün) / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün (Fa‘lün)

**Zât-ı Hazret-i Sadâret-penâhînin Girid
Me‘mûriyetlerinde Muzafferiyetlerine Dâ‘ir İzmid
Mutasarrıfı Sa‘âdetlü Fâzıl Paşa Hazretlerinin
Nazm Eylediği Zafer-nâmedir**

Bârekallâh zehî kevkebe-i ‘âlü’âl
Levhaşallâh ‘aceb nusret u feyz ü ikbâl

Hak bu kim görmedi âgâz edeli devre felek
Böyle bir feth ü zafer böyle şükûh u iclâl

Lerze saldı feleğe na‘ra-i *hayyâkallâh*¹
Ra‘şe verdi küreye gulgule-i yâ Müte’âl

Kimseler olmadı bu feth-i mübîne mazhar
Ne Sikender ne Hülâgû ne Sezar u Anibal

¹ Allah seni yaşatsın.

Âferîn himmetine âsâf-ı ‘âlî-kadrin
Oldu şâyeste-i tevfik-i Cenâb-ı Müte’âl

Girid’i aldı geri savlet-i seyf ü kalemi
Halkına gelmiş iken dâ’iye-i istiklâl

Devleti eyledi bir öyle belâdan âzâd
Yoksa pek müşkil olurdu şu zamânda ahvâl

İhtiyâr eyledi bu kışda şu müşkil seferi
Yoksa kim etmiş idi kendisini istiskâl

Bu ne gayret ne hamiyet ne şecâ’atdır bu
Hiç görülmüş mü tevârih-i selefde emsâl

‘Askere verdi kumandayı misâl-i Bonapart
Gerçi kim gelmedi hiç silsilesinde ceneral

Vermedi ablukada şân-ı donanmaya haleb
İngiliz devletine olsa sezâdır amiral

Vâkı’â haylice cân haylice mâl oldu telef
Etdi ammâ ki cezîre şerefîni istihsâl

İktizâ eyledi *el-‘afvî zekâtü’z-zafere*²
Etmedi tâ’ife-i bâğıyeyi istisâl

Ya o Takrîr³ ki tafsîl eder icrâ’âtı
Hüsn-i ta’bîr ü belâgatde bulunmaz emsâl

Ser-be-ser şîve-i i’câz u ser-â-ser mazmûn
Lafzı pür-nükte vü her nüktesi leb-rîz-i hayâl

² “Zaferin zekatı affetmektir” manasına gelmekte olup Hazret-i Ali’ye isnat edilmektedir.

³ Sadrazam Mehmed Emin Âli Paşa merhumun Girid’den dönüşünde kendi icraatını anlatmak amacıyla huzur-ı şahaneye sunduğu layihadır.

ZİYÂ PAŞA’NIN BÜTÜN ŞİİRLERİ

Dîvân • Mukaddime-i Harâbât • Zafer-nâme ve Tahmîsi

Darb-ı mesel benzeri hikmet dolu beyitleri ile edebiyata ciddi bir şekilde meraklı olmayan kimselerin bile muhabbetini kazanmaya muvaffak olan Ziyâ Paşa, Tanzimat devri Türk edebiyatının mühim ve önde gelen isimlerinden birisidir. Zira o eski şekillerin içerisinde, yeni mevzu ve fikirleri terennüm etmiş ve bu şekilde yaşadığı tarihten bugüne birçok kimsenin muhabbetini kazanmıştır. Ancak bu ehemmiyetine rağmen, Ziyâ Paşa’nın şiirleri, bugüne kadar tenkitli ve mümkün olduğu kadar hatasız bir şekilde neşredilmemiştir. İşte bu çalışma ile Ziyâ Paşa’nın *Dîvânı*, *Mukaddime-i Harâbât* ve *Zafer-nâme ve Tahmîsi* yeni harflere aktarılmış, Ziyâ Paşa’nın kaleme aldığı bütün şiirler bir kitap dahilinde toplanmaya çalışılmış ve edebiyat tarihimiz bakımından bir eksiklik tamamlanmaya gayret edilmiştir.



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-55-6

